

Pregledi ljubljanskih netopirnic

Tea Knapič in Simon Zidar

Tudi letos smo pregledali netopirnice, ki so bile postavljene v sklopu projektov *Netopirji – skrivnostni Ljubljančani* in *Netopirji – skrivnostni Ljubljančani 2*. Simon je bil tako pridren, da je terene organiziral celo iz tujine, pohvalno. Z veseljem sem priskočila na pomoč s službeno lestvijo (hvala PMS), saj so se mi tereni odvijali tako rekoč pred nosom.

Prvi teren smo opravili na lepo sobotno popoldne, 22. 4. 2017. Zbralo se nas je kar lepo število, celo Lea je bila na obisku v Sloveniji in se nam je pridružila. Zbrali smo se pri Tivolskem bazenu nato pa so močni fantje - khmm, mislim, da je bil Simon edini predstavnik moškega spola - odnesli lestev do najvišje netopirnice nekje na sredi Šišenskega hriba.

Po pregledu treh netopirnic na "hribu" smo bili malce razočarani nad ničelnim rezultatom. Vse, kar smo našli v zgornjih netopirnicah, so bili manjši kakci oziroma gvano, a žal nismo mogli ugotoviti, od kdaj je gvano. Smo pri zadnjem pregledu slabo počistili netopirnice? Se je mogoče res kak netopir ustavil jeseni in pustil svoje sledi? Kdo bi vedel? Razočarani nad svojimi ne-ugotovitvami smo se lotili pregleda treh netopirnic v parku Tivoli. Tudi tukaj ne duha ne sluha o netopirjih, smo pa v dveh netopirnicah zasledili druge obiskovalce. Nekaj siničjega si je začelo graditi gnezdo v dveh netopirnicah. Previdno smo ju zaprli nazaj in upali, da bodočih staršev nismo preveč zmotili.

SLIKA 11. a) Delitev nalog, b) najdeno gvano (foto: Tea Knapič), c) "Kaj pa imamo tukaj?" (foto: Živa Bombek).

Čakal nas je še pregled šestih netopirnic v okolici Koseškega bajerja. Udeleženci so bili že malce utrujeni, malce potrti zaradi rezultatov, mislim, da so se nekateri celo opravičili, da nas žal morajo zapustiti. Tako nas je ostala peščica najbolj zagretilih. Začeli smo s pregledi na zahodni strani bajerja. Na začetku, tik ob lokalu, je nameščena ploščata netopirnica. Ta in še ena v gozdu ob bajerju sta edini ploščati, ostale so duplaste. Prislonili smo lestev na vrbo in poslali Živo, ki je bila najbolj bezljava in zagreta, naj preveri stanje. Kmalu smo ugotovili, da morda to ni bila najboljša ideja. Kar hitro se je namreč zaslišalo cviljenje in vriskanje iz krošnje. V netopirnici je bil netopir.

Končno! Ampak kako ga zdaj spraviti ven, ne da bi tvegali njegov pobeg. Konec koncev ga je potrebno pregledati, določiti vrsto in označiti, če še kdaj zaide v naše netopirnice. Simon je ponudil pomoč in splezal na lestev. Bilo je kar zanimivo videti, kako sta se kot dve klobasi zvijala na lestvi, se kobacala eden preko drugega, da zvočnih efektov ne omenjam. Pa jima je le uspelo. Iz netopirnice sta zbežala mlado "pigmejko", drobne netopirja (*Pipistrellus pygmaeus*). Po merjenju in obročkanju je sledil še "fotošuting" in živalco smo vrnili v njeno spalnico. Najdba nam je vsem narisala nasmeške na obraz in pregled smo nadaljevali veliko boljše volje, kljub temu da je bilo to naše edino srečanje z netopirjem tisti dan.

SLIKA 12. a) Počitek ob prispetju do prve netopirnice na vrhu Šišenskega hriba in uvodna razlaga, b) gnezdo v netopirnici, c) navdušenje in ogledovanje najdenega netopirja (foto: Tea Knapič).

Naslednji pregled netopirnic smo opravili sredi poletja, v nedeljo, 9. 7. 2017, med enim izmed vročinskih valov letošnjega poletja. Tokrat je Simon uspel privabiti na teren kar precej novih obrazov. Nekaj z dijaškega tabora, nekaj pa novih študentov. Nošenje težke lestve pa kljub velikemu številu rok in nog ni bilo lahko, sploh pa ne v hudi poletni vročini, saj smo se na terenu zbrali okoli dveh. Prve tri netopirnice s hriba smo hitro pregledali, a v njih, razen nevretenčarjev (pajkov, sršenov in podobno), nismo našli nič. Zopet smo se ubadali s starim gvanom ali je letošnje, ali ga je veliko in kateremu velikostnemu razredu pripada. V eni izmed treh netopirnic v parku smo zbudili netopirja iz spanja. Ponovno vrsta drobni netopir *Pipistrellus pygmaeus*. Tudi ta mladenka je dobila svoj obroček, nato pa smo jo vrnili v spalnico. Pri drugih dveh netopirnicah smo ugotovili, da se siničji starši žal niso odločili za nadaljevanje izgradnje gnezda v njih, saj ob tokratnem pregledu v gnezdih nismo našli sledi. Tudi pregled netopirnic okoli Koseškega bajerja nas je tokrat pustil praznih rok. Izmučeni predvsem od vročine smo si po terenu in vrnitvi lestve privoščili še pijačo in klepet.

Zadnji pregled netopirnic smo opravili v sklopu dogodkov Mednarodne noči netopirjev, ki je bila letos v Sloveniji že devetnajsta po vrsti. Teren sva s Simonom tokrat izvedla med tednom v popoldanskem času, v ponedeljek, 28. 8. 2017. Na teren so prišli člani društva, študentje ter otroci in starši, ki so za dogodek izvedeli naključno. Pridružila se nam je celo ekipa novinarke in fotografa časopisne hiše Dnevnik, ki je o netopirjih pripravila članek v časopisu. Malo reklame nikoli ne škodi, če pa s tem še koga prepričaš, da so to mala ljubka bitja, ki so tudi koristna, pa še toliko boljše. Tokratna organizacija

je malo šepala, saj sva na teren pozabila prinesiti kakšen kos terenske opreme, a sva kar nekako improvizirala. Že v drugi netopirnici na hribu smo imeli netopirja! Namesto metuljnice, s katero navadno zaščitimo izhod netopirnice, sva uporabila kar majico, ki sem jo imela s sabo. Bila je sveža, da ne bo pomote. Sem se želela po terenu preobleči za "med ljudi", pa žal ni uspelo. A nič za to. Da smo našli netopirja že v drugi netopirnici, nam je vsem dvignilo moralo, za še več veselja pa je kriv podatek, da je bil netopir že obročkan. Samec drobnega netopirja, ki je počival v netopirnici, si je ta okoliš izbral za svoj jesenski dom že pred dvema letoma, ko ga je Simon prvič našel in ga obročkal. Super podatek! Ne samo, da netopirji uporabljajo nameščena zatočišča, celo vračajo se vanje! Tokrat smo si za ogled in pregled netopirja vzeli malo več časa, saj je bilo več publike. Nezadovoljnježa smo vrnili tja, kjer smo ga našli in si je lahko zadovoljno oddahnil. V parku nas je pričakalo še novo presenečenje, saj smo našli še enega samca drobnega netopirja. Ta je bil še brez obročka.

Po pregledu Tivolskih netopirnic smo se, tako kot po navadi, odpravili še v Koseze. Novinarska ekipa nas je zapustila, ostali udeleženci terena pa so z nama vztrajali še naprej. Zagotovo nas je vse gnala radovednost, kaj vse se še skriva in skrb, da ne bomo česa pomembnega zamudili. Pridružil se nam je tudi Klemen, ki je kaj hitro znal povedati, kako so imeli v Nemčiji strokovnjaka za lestve in varno uporabo le-teh. Hiteli smo s pregledi, saj se je nad nami že zgrinjal velik črn oblak in napovedoval hudo uro. Ljudje so nas opazovali in si mislili svoje, včasih se je našel kakšen dovolj pogumen, da je vprašal kaj počnemo. In ko smo povedali, so z navdušenjem hiteli spraševati naprej. Nam pa se je mudilo spraviti teren pod streho še pred dežjem. Vse do zadnje netopirnice smo upali na še kakšnega obiskovalca, pa razen sršenov nismo našli nič. V zadnji, skoraj odpisani, ploščati netopirnici pa smo rekli, da tako ali tako ni ničesar. A smo se motili. Za prijeten zaključek terena in pregledov za letos nas je tukaj čakal še en drobn netopir. Z veseljem smo opravili tudi z njim, naredili zadnjo skupinsko "fotko", potem pa, seveda, na pijačo in klepet. Tik pred muzejem, kamor smo vrnili lestev, pa je začelo deževati, tako da nas je le malo namočilo. Prav nam je.

SLIKA 13. a) Spomladanski pregled netopirnic v Tivoliju, b) drobn netopir (*Pipistrellus pygmaeus*) (foto: Tea Knapič), c) po(ne)srečena skupinska fotografija na zadnjem avgustovskem terenu (foto: Simon Zidar).

Skupni izkupiček letošnjih pregledov ni tako zelo bogat kot prejšnja leta. Vsega skupaj 5 drobnih netopirjev v 3 pregledih je najmanjše število, od kar so netopirnice nameščene. A sedaj vemo, da se netopirji vanje vračajo, da jih uporabljajo tudi osebk, ki jih prej še nismo srečali, da so duplaste netopirnice zanimive tudi za ptiče duplarje in ostale živali - predvsem sršene, za katere še moramo ugotoviti postopek, kako jih elegantno izseliti. In pa, da je potrebno narediti seznam opreme za na teren v izogib večjim improvizacijam ter da nam bi naslednjič na terenu prišel prav kakšen čopič ali krtača, da res dobro ometemo pajčevino in staro gvano iz netopirnic.

Ob Muri, za Muro - tudi z netopirji

Jasmina Kotnik

Mura za nas ni le en vodotok, je veliko več! Je življenje! Človek in reka sta tukaj sooblikovala značilno pokrajino, kjer se prepletajo poplavni gozdovi, razgibane kmetijske površine, še žive mrtvice, zdaj že redka pestra travišča ... Mura z zaledjem zagotavlja vir lesa, pitno vodo, poplavno varnost, ugodno mikroklimo, prostor za aktivno preživljanje prostega časa, spoznavanje narave in še bi lahko naštevali. Seveda pa Mura ni več neokrnjena prosto tekoča reka, kljub temu pa še vedno ostaja naša najbolj ohranjena nižinska reka.

Vrsta pestrost v in ob Muri je velika: več kot 200 vrst ptic, 65 vrst kačjih pastirjev, 51 domorodnih ribjih vrst, preko 1300 vrst hroščev, približno 1000 vrst metuljev ... (Komel, 2016). Številne tu prisotne rastlinske in živalske vrste so redke in ogrožene, ne samo na našem domačem ozemlju temveč tudi zunaj naših meja in ravno zato je prostor ob Muri vključen v mrežo posebnih varstvenih območij, ki tvorijo omrežje Natura 2000 (Območja ..., 2017). Še več, območje je del načrtovanega čezmejnega biosfernega območja Drava-Mura-Donava v okviru Unescove svetovne mreže biosfernih območij, o katerem lahko več preberete na spletni strani <http://www.amazon-of-europe.com/si/biosferni-rezervat/> ali v reviji Proteus (6,7,8 /78. letnik).

Da bi Mura takšna ostala oziroma, da bi bil ogroženim in zavarovanim vrtam obstoj ob njej zagotovljen ali celo izboljššan, lahko prispeva vsakdo izmed nas. Pritiski za izkoriščanje Mure v energetske namene so stalno prisotni. Zagovorniki gradnje hidroelektrarn obljublajo številne rešitve za vse sedanje in še novonastale probleme, česar pa izkušnje avstrijskih kolegov ne potrjujejo. Slednje jasno kažejo, da izgradnja hidroelektrarn povzroči drastične spremembe naravnih lastnosti in procesov, kar vodi v uničenje narave, ki jo cenimo in želimo ohraniti (Kaligarič in Beltram, 2016).